

Петінова О.Б.
ФІЛОСОФСЬКЕ ОСМИСЛЕННЯ КОРУПЦІЇ

УДК 10+37+342.84

Корупція є світовим явищем, притаманним всім країнам світу в умовах глобалізації. Проблема корупції є однією з найактуальніших соціальних проблем сучасності, розв'язання якої є надзвичайно важливою справою. Корупція як суспільне явище є об'єктом наукових досліджень соціологів, політологів, істориків та знаходиться на перехресті міждисциплінарної проблематики. Проблема корупції супроводжує перехід суспільства України на новий шлях розвитку, який пов'язаний з орієнтацією на ринкову економіку та ринкові цінності. Ринковий механізм проявляється в суспільстві досить чітко – все є товаром, все можна продати та купити. Діалектична взаємодія між суспільними явищами та процесами, пов'язаними з корупцією, представляє поле для філософського осмислення, а тому корупцію ми можемо визначити як категорію соціальної філософії та філософії освіти, адже категорія (від грецького ознака) – загальне філософське поняття, яке відображає універсальні властивості та відношення об'єктивної дійсності, загальні закономірності розвитку всіх матеріальних, природних і духовних явищ. По відношенню до категорій в сучасній філософії сформувався підхід, за яким саме вони дозволяють пов'язати будь-яке знання з філософією і, навпаки, здійснити перехід від неї до інших конкретних галузей знання [1].

Система корупції наявна лише там, де вона стає частиною системи управління – у багатьох випадках настільки невід'ємною, що система не функціонує без неї. Система корупції – найбільш слабе місце реформаторів, оскільки новий уряд, що зобов'язується боротися з корупцією, виявляється нездатним реформувати систему, якою він править.

Метою статті є філософське осмислення корупції як соціального явища в сучасному суспільстві та методів протидії їй на території України.

До аналізу різних сторін та аспектів корупції зверталися ряд дослідників. Серед них можна назвати такі імена як Г.Гарісон [2], С.Невмерлецький [3], Д.Кауфман [4], А.Дорошенко, І.Овсій [5], Л.Багрій-Шахматов [6], М.Мельник [7], О.Савицький [8] та ряд інших. Так, наприклад, цікавою є точка зору Л.Тимофєєва, який в праці «Інституціональна корупція. Нарис теорії» відзначає, що корупція є нічим іншим, як економічним регулятором ціни товару та послуги, по тим чи іншим причинам виведений в сферу тіньових відносин [9, с.83].

І.Керницька досліджує причини адміністративної корупції. Вона наголошує на живучості традиційних цінностей та звичаїв, що суперечать запитам сучасної бюрократії. Відзначає, що у бюрократів існує два набори цінностей, і, хоч вони й виховані в межах сучасних організацій, в душі, однак, є прибічниками традиційних норм. Сила традиції виявляється надто потужною: якщо навіть бюрократ визнає традиційні цінності потужного суспільства, він постійно змушений ними поступатися. Корупція не є причиною суспільного безладу, а лише його вираженням, це є найлегший шлях до стабілізації соціальних відносин та самого життя в цілому. Корупція являє собою такий механізм, який дозволяє втриматись на ногах, але в цей ж час не дає змогу просуватись вперед, корупція є не хворобою, а лише її супутником (як кашель при ангіні) [10].

Неординарною причиною корупції є бажання самого населення виділитися з натовпу та бути попереду всіх, на неї вказує американський дослідник С.Гантінгтон, який аналізує корупцію в контексті політичної та соціальної модернізації. Він вважає, що корупція – це можливий шлях подолання традиційних законів та бюрократичних заборон, гальмуючих зростання економіки. Наголошує на тому, що гірше суспільства з жорстокою, надцентралізованою корумпованою бюрократією може бути лише суспільство з жорстокою, надцентралізованою чесною бюрократією [11, с. 85].

Що стосується дефініції поняття «корупція», то в загальноприйнятому розумінні про це явище йшла мова на 34-й Сесії Генеральної Асамблеї ООН у 1979 р. Фахівцями цієї організації корупція була визначена як виконання посадовими особами будь-яких дій або ж бездіяльність у сфері виконання їх посадових повноважень за винагороду у всякій формі в інтересах того, хто надає цю винагороду, як з порушенням посадових інструкцій, так і без їх порушення [12]. В інших джерелах корупція (від лат. *corruptio* – псувати) визначається як протиправна діяльність, яка полягає у використанні службовими особами їх прав і посадових можливостей для особистого збагачення; підкупність та продажність громадських і політичних діячів. Найчастіше цей термін застосовується у відношенні до бюрократичного апарату та політичної еліти. Характерною ознакою корупції є конфлікт між діями посадової особи та інтересами суспільства. До корупції може бути схильна будь-яка людина, що володіє дискреційною владою – владою над розподілом ресурсів, що не належать йому, на свій розсуд (чиновник, депутат, суддя, співробітник правоохоронних органів, адміністратор, екзаменатор, лікар, викладач тощо). Головним стимулом до корупції є можливість отримання економічного прибутку (ренти), пов'язаного з використанням владних повноважень [13]. Згідно Закону України «Про боротьбу з корупцією» під корупцією розуміється діяльність осіб, уповноважених на виконання функцій держави, направлена на протиправне використання даних їм повноважень для отримання матеріальних благ, послуг, пільг або інших переваг [14,15].

В узагальненому вигляді визначення корупції можемо прослідкувати в таблиці 1, в якій представлені найбільш вживані визначення, адже хоча сучасне розуміння корупції сформувалось в ХХ ст., але до сьогоденнього часу немає її однозначного тлумачення ні в українському законодавстві, ні в міжнародних правових актах [12].

Таблиця 1.

Суб'єкт, який сформував визначення	Визначення
Дев'ятий конгрес ООН Каїр 1995р.	Корупція – це зловживання державною владою для одержання вигоди в особистих цілях
Міждисциплінарна робоча група Ради Європи	Корупція – це хабарництво і будь яка інша поведінка осіб, яким доручено виконання певних обов'язків у державному або приватному секторі, і яка веде до порушення обов'язків, покладених на них як на державну посадову особу або на приватного співробітника чи незалежного агента, або ж веде до відносин іншого типу, націлених на отримання будь яких незаконних вигід для себе чи інших.
Секретаріат ООН	Корупція – це сукупність трьох класифікаційних груп кримінальних діянь: 1. Крадіжка, розкрадання і присвоєння державної власності посадовими особами 2. Зловживання службовим становищем для одержання невиправданих особистих вигод. 3. Конфлікт інтересів між громадським обов'язком і особистою користю.
Кримінальні кодекси Німеччини, Франції, Італії та США	Корупційні злочини – посадові злочини, і в першу чергу, хабарництво, використання службового становища, зловживання владою, вимагання, крадіжка та шахрайство.
Transparency International	Корупція – це така поведінка посадових осіб державного сектору як державних службовців, так і політиків, наслідком якої вони самі або їх близькі неправомірно і незаконно збагачуються через зловживання переданими їм державними повноваженнями
Узагальнене визначення, яке застосовується у документах ООН та Ради Європи	Характерні ознаки корупції: – безпосереднє заподіяння шкоди авторитету чи іншим охоронюваним законом інтересам держави (державної служби); – незаконний характер одержаних держслужбовцем благ (матеріальних і нематеріальних); – використання держслужбовцем свого становища всупереч інтересам державної служби; – наявність у держслужбовця умислу на вчинення дій (бездіяльність), які об'єктивно завдають шкоду охоронюваним законом інтересам держави та служби); – корислива мета або інша, зацікавленість держслужбовця.
Світовий банк	Корупція – це найбільша перешкода до зменшення бідності. Вона викривляє право закону, послаблює інституційні основи нації, впливає на найбідніших членів суспільства.

Національна програма боротьби з корупцією була розроблена Міністерством юстиції у 1997 р. Її неофіційна назва – «Чисті руки». Станом на 1 січня 1998 року Програма мала бути виконана. Цікаво, що саме на 1998 рік припадає пік публікацій про «розквіт» корупції в Україні, її наслідки та бездіяльність влади. Метою ж цієї нереалізованої Програми було створення передумов для боротьби з корупцією, тому ці заходи носили переважно профілактичний характер. Програмою не було передбачено звітування перед громадськістю про наслідки її реалізації та рівень корумпованості в країні. Лише таким чином, вирішили її автори, можна збільшити рівень довіри до влади серед українців і міжнародного співтовариства до України. Логічним продовженням Програми стала Концепція з тією ж назвою. Цей проект був розрахований на 1998-2005 роки, проте в ньому зазначалося, що: «Невідкладні заходи щодо запобігання і протидії корупції доцільно здійснити протягом 1998 р., а ті, що потребують тривалого розроблення і впровадження, – у найближчі 2-3 роки». Реальних результатів мало бути досягнуто у 2005 році [10].

На наш погляд, в ХХ столітті, в часи переходу від тоталітаризму до демократії, корупція в Україні була не стільки відхиленням поведінки від прийнятих норм, скільки відхиленням від встановлених форм поведінки. Модернізація сприяє корупції тим, що створює нові джерела збагачення та влади, адже в умовах суспільних нововведень та реформ досить часто суспільний механізм відносин між соціальними групами, особистостями та соціальними інститутами ще регламентуються старими суспільними нормами, а нові сучасні норми ще не прийняті в якості домінуючих. Тим самим, зміни, які відбуваються в соціально-економічному середовищі України, зокрема, в функціонуванні політичної системи, безпосередньо впливають на виникнення та процвітання корупції. У пострадянській Україні відбулося становлення фінансово-промислових груп, нових власників, які потребують політичної влади з огляду на інтереси свого бізнесу.

Щодо вигоди від корупції, С. Гантінтон відзначає, що вона надає безпосередні та конкретні вигоди групам, які в іншому випадку могли залишитись глибоко відчуженими від суспільства. Саме тому корупція може бути настільки ж функціональною для підтримки політичної системи, як і реформи. Більш того, корупція може бути заміною реформи. Вона сприяє зниженню групового тиску в напрямі зміни політики, подібно до того, як реформа сприяє зниженню класового тиску в напрямку структурних змін [11, с. 80].

Ми вважаємо, що саме населення бере безпосередню участь у розвитку корупції, і активно їй не протидіє. Корупція породжує існування таких соціальних зв'язків, в рамках яких корупція допомагає вирішити ряд питань в побутовій та освітній сфері.

Якщо ми проаналізуємо корупцію як соціальне явище, то прийдемо до висновку, що вона глибоко вкоренилась в Україні, виступає руйнівним фактором медицини, економіки, політики, освіти і всього життя суспільства в цілому. На жаль, передумовами корупції в Україні є декларативність ряду реформаторських намірів та рішень влади, їх обмеженість; зволікання та непослідовність у проведенні реформ; переведення державної власності у приватну в інтересах окремих груп, тіньових структур і кланів; поширення у

суспільстві думки про корумпованість влади, про пріоритетність більш жорстокого покарання винних у вчиненні корупційних діянь, а не усунення причин та умов останніх; сприяння формуванню таких уявлень через засоби масового впливу на населення за відсутності спрямованої антикорупційної протидії. Шкода, якої завдає корупція, позначається на всіх сферах життєдіяльності особистості. Так, серед руйнівних наслідків цього соціального явища, ми можемо виокремити неефективний розподіл і витрачання державних коштів і ресурсів; тіньові фінансові потоки; зростання соціальної нерівності в суспільстві; посилення організованої злочинності; дисфункції ряду соціальних інститутів, занепад моральної свідомості серед громадян.

В рамках прес-конференції «Україна прямує до клептократії чи живе у ній вже котрий рік?» висловлюється думка про те, що «клептократія» це і є саме «влада крадів», яка поширилася на території України. За спостереженнями експерта, корупція пронизує українську державу й суспільство, і є найбільш небезпечним явищем для держави та освіти зокрема. Країна, де панує клептократія, ніколи не стане успішною. Адже клептократія «провокує економічне загнивання, унеможливує чесну конкуренцію й приваблення іноземних інвестицій, робить власність незахищеною та примушує навіть великий бізнес платити гроші за його відносно спокійне існування та діяльність» [17].

Наведемо результати соціологічного опитування з теми «Корупція у ВНЗ та медицині», яке проводилось в ПНПУ імені К.Д.Ушинського студентами при вивченні курсу «Соціологія». Отримані результати дають можливість оцінити думку молоді стосовно масштабів поширення корупції на території України й дізнатися про стан корумпованості в соціально-культурній сфері. За результатами дослідження було виявлено, що більшість респондентів безпосередньо причетні до корупції в освіті, так, 57% респондентів давали хабарі під час навчання у ВНЗ. З усіх сфер життєдіяльності особистості, найбільш корумпованою, за думкою респондентів, є освіта. Основними причинами існування корупції в освіті 40% респондентів вважають економічну нестабільність, інфляцію; 23% вважають, що корупція вигідна для чиновників, 16% причиною відзначають залежність громадян від чиновників і по 6% припадає на низький рівень участі громадян у контролі над державою, незнання чи нерозуміння законів населенням, вплив культури країни на корупцію в цілому.

Корупція породжує правовий нігілізм і знижує ефективність регулювального впливу на поведінку суб'єктів суспільних відносин; породжує некеровану й латентну монополізацію ринку, підриває правові основи вільної, чесної конкуренції. Корупція допомагає учасникам корупційних відносин уникати проблем шляхом задоволення потреби дачею хабара, але проблема несе лише тимчасову стабільність.

Серед причин розвитку корупції в Україні можна виокремити відсутність стабільного та збалансованого законодавства; незахищеність громадян і підприємств від посягань; втрату історичних традицій, моральних норм, які лежать в основі поваги до приватної власності, кодексу підприємницької честі; неконтрольоване зростання кількості корумпованих, кримінальних структур, безкарність їх діяльності, пасивна згода держави на легалізацію кримінальних авторитетів; недосконалість законів, складність та відсутність системи обліку та звітності.

Корупція в Україні є корупцією кризового типу. Вона породжується кризою сучасного українського суспільства (а не лише недосконалістю кримінальної юстиції), здатна поглиблювати кризу українського суспільства, маючи властивість зводити нанівець будь-які політичні, економічні, правові реформи в Україні. У цьому її загроза для національної безпеки України.

Серед засобів запобігання корупції найбільш ефективними, на наш погляд, є створення спеціальної системи органів антикорупційною юстиції, пристосованих для виконання функції розслідування саме корупційних злочинів; впровадження в Україні принципу рівності громадянина і держави перед законом і судом; забезпечити поширення в суспільстві інформації про причини та умови, що сприяють корупції, корупційні технології та соціальні (політичні, економічні, правові, моральні) наслідки корупції. Однак, протидію корупції шляхом розвитку соціальної, тобто політичної, економічної, правової, моральної культури громадян слід визнати фактором, без якого неможливим є боротьба з корупцією та взагалі розвиток української нації.

Отже, підсумувавши відношення експертів та вчених щодо розповсюдження корупції в Україні, можемо зробити висновок, що сучасна корупційна система підриває стабільність соціальних відносин, вводить особистість в некомфортний психологічний стан. Зокрема, ми погоджуємось з точкою зору О.Костенка, який називає корупцію основним антиукраїнським фактором [17].

Україна є державою, яка трансформується і знаходиться в умовах глобальних перетворень в усіх сферах життя. На сьогоднішній день спостерігається відсутність стратегії формування нового суспільного ладу, недооцінена роль державного регулювання у перетвореннях/

Передумовами корупції залишається наявність політичних сил, що прагнуть повернення до старого ладу та роздутого старого апарату з необґрунтовано широкими повноваженнями; зміна форм власності й утворення корпоративних угруповань і кланів; прагнення усіх, в тому числі й кримінальних структур, вирішити свої проблеми через державний апарат; масова зміна законодавчих і правових норм, послаблення контролю за їх виконанням; значне збільшення кількості майже необізнаних з національним законодавством і правопорядком іноземних підприємців та інвесторів, які стали легкою здобиччю корупціонерів.

Корупція в освіті може набувати різних форм. найбільш поширеними можна вважати хабарництво, здирництво, кумівство, протегування, розкрадання державних фондів, незаконну витрату надходжень, зловживання посадовими обов'язками. Причини корупції в освіті пов'язані з особливостями

функціонування суспільства, умовами політичного, економічного, правового розвитку країни, історією її суспільного життя, традиціями, існуючим в Україні економічним станом та її стратегією розвитку. І.Керницька за змістом виокремлює такі групи причин розвитку корупції:

- політичні (замкнутість системи управління, її повільний розвиток, відсутність системи виховання патріотичних почуттів, моральних якостей, поверховість у проведенні антикорупційної політики, відсутність державної ініціативи щодо створення громадських формувань, незалежних недержавних структур для зростання активності населення у боротьбі з корупцією);
- економічні (несприятливий режим діяльності підприємств, відсутність прозорості багатьох економічних процесів тощо);
- правові (відсутність цілісної системи антикорупційних засобів, невизначеність відповідальності за корупційні діяння, формальний характер чинної системи декларування доходів, неповне визначення суб'єктів, нецілеспрямованість правоохоронних органів щодо виконання правових вимог у виявленні корупційних діянь, викритті винних у їх вчиненні);
- організаційно-управлінські (відсутність чіткої регламентації діяльності посадових осіб, поширеність у кадровій політиці випадків заміщення посад через знайомство, відсутність механізмів унеможливлення прийняття на службу лідерів і членів злочинних угруповань, відсутність окремих працівників, що контролювали б цю сферу);
- соціально-психологічні (нерозвиненість громадянської свідомості, корислива спрямованість державних службовців, професійна та моральна деформація частини керівників, що виявляється у поблажливому ставленні до корупції, тощо) [10].

Зустрічається в літературі й інша класифікація причин виникнення корупції, зокрема, виділяють суспільні та інституційні. До перших відносять примирення з беззаконням, недовіру до влади, терпимість до корупції, персональну лояльність до чиновників, незнання законів, невіру громадян у верховенство права, невміння відстоювати свої права. До других – широкі повноваження державних службовців, посадових осіб місцевого самоврядування, депутатів та інших осіб, уповноважених на виконання функцій держави; недостатню прозорість процесу надання послуг та прийняття рішень; недостатні силові заходи боротьби; спотворені стимули до сумлінного виконання посадовою особою своїх посадових обов'язків [12].

Отже, корупція є соціально обумовленою, вона представляє собою соціальне явище, яке має свої закономірності розвитку й негативно впливає на суспільство та особистість. Корупція виступає складовою культури та традицій народу, іманентною властивістю суспільного механізму. Корупція може мати як позитивні, так і негативні наслідки для суспільства. Однак, в будь-якому випадку, вона вказує на відчуженість інтересів державної бюрократії від суспільства та її неадекватності умовам соціально-економічної динаміки.

Боротьба з корупцією в освіті України має розпочатися з публічного визнання її чинників та усвідомлення негативних наслідків. І починати цей процес слід, перш за все, з підвищення розвитку культури суспільства і кожної особистості зокрема, що починається в сім'ї в процесі первинної соціалізації та продовжується в освітніх закладах. Ми не можемо протидіяти корупції лише прийняттям законів. Головне завдання – спонування всієї соціальної системи до іншого способу мислення, до нової філософії життя, а це є тривалим процесом.

Джерела та література:

1. Визначення поняття «категорія» : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9A%D0%B0%D1%82%D0%B5%D0%B3%D0%BE%D1%80%D1%96%D1%8F> (%D1%84%D1%96%D0%BB%D0%BE%D1%81%D0%BE%D1%84%D1%96%D1%8F)
2. Harrison G. Corruption, Development Theory, Social Change / G. Harrison // Contemporary Politics. – Sep. 1999. – V. 5. – № 3. – P. 210-224
3. Невмерлецький Є. Хто ж вони, суб'єкти корупції? / Є Невмерлецький // Політика і час. – 1998. – № 11-12. – С. 55-61.
4. Кауфман Д. Корупція в тумані двозначності / Д. Кауфман // Політика і час. – 1998. – № 1. – С. 58-65.
5. Дорошенко А. Спрут, що охоплює планету / А. Дорошенко, І. Овсій // Політика і час. – 1998. – № 5. – С. 28-34.
6. Багрій-Шахматов Л. В. Корупція як соціальна патологія / Л. В. Багрій-Шахматов // Проблеми боротьби з корупцією, організованою злочинністю та контрабандою. Президенту України, Верховній Раді України, Уряду України, органам центральної та місцевої виконавчої влади. Аналітичні розробки, пропозиції наукових і практичних працівників : міжвідомчий наук. зб. / за ред.: А. І. Комарової, М. О. Потєбенка, В. П. Пустовойтенка, В. І. Радченка та ін. – К., 2001. – Т. 22. – 730 с.
7. Мельник М. І. Корупція – корозія влади (соціальна сутність, тенденції та наслідки, заходи протидії) : монографія / М. І. Мельник. – К. : Юридична думка, 2004. – 400 с.
8. Савицький О. Корупція без кордонів / О. Савицький // Політика і культура. – 1999. – № 1. – С. 28-29.
9. Тимофєєв Л. Інституціональна корупція. Нарис теорії / Л. Тимофєєв. – М., 2000. – 367 с.
10. Керницька І. І. Корупція як соціальне явище : [Електронний ресурс] / І. І. Керницька. – Режим доступу : <http://www.center.gov.ua/statti/korupciya-yak-socialne-yavische-kernicka-i.i-derzhavni-sluzhbovci-ta-korupciya.html>
11. Хантингтон С. Политический порядок в меняющихся обществах / С. Хантингтон. – М., 2004. – 480 с.
12. Корупція – виклики для України. Що таке корупція? : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://gromada-ks.blogspot.com/2011/06/blog-post_3209.html

13. Визначення корупції : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9A%D0%BE%D1%80%D1%83%D0%BF%D1%86%D1%96%D1%8F>
14. Закон України «Про боротьбу з корупцією» : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=356%2F95-%E2%F0&p=1223274668736376>
15. Закон України «Про боротьбу з корупцією» // Відомості Верховної Ради. – 1995. – № 34. – Ст. 266.
16. Савицький О. Корупція в Україні: від хаотичної до системної : [Електронний ресурс] / О. Савицький. – Режим доступу : <http://www.acrc.org.ua/ua/news-and-events/news/all/korupczyia-v-ukrayini-vid-haotychnoyi-do-systemnoyi.html>
17. Костенко О. Корупція в Україні – основний антиукраїнський фактор : [Електронний ресурс] / О. Костенко. – Режим доступу : <http://narodna.prawda.com.ua/politics/47ecdd7bdfcfc/>

Фуркало В.І.

УДК 21.12

УТОПІЯ ЯК ФОРМА СОЦІАЛЬНОЇ МІФОЛОГІЇ

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими та практичними завданнями. Утопія як філософське явище та світогляд є однією з найдосліджуваніших тем у світовій гуманітаристиці. У такому сенсі вести мову про нові відкриття дуже важко. Однак статус утопії в ХХІ столітті є повністю дискримінованим, оскільки, на нашу думку, забутою залишилась роль, яку виконував цей витвір людського духу. Віднайдення ролі утопії може відбуватись лише за умови абстрагування від спроб її (утопії) реалізації. Саме ці спроби, якими характеризується ХХ століття, і зіграли свою деструктивну роль у стосунку до утопії і виразились у соціальній філософії постмодерну, а точніше, у процесі деконструкції метанаративів. У цьому контексті метанаративом може називатись будь-яке утворення людського духу, що прагне до універсалізації власного впливу. Акт деконструкції викликав до життя нову форму соціальної міфології під назвою антиутопія, що була покликана знищити утопію як жанр з допомогою гостро спрямованої іронії та викрити всі слабкі сторони таких метанаративів. Ми ж зі свого боку повинні констатувати, що подібні спроби неодмінно терплять фіаско, оскільки повна антиутопічність та деконструкція можливі лише за умови припинення історії.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, у яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор, виділення невирішених частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття.

Бібліографія такого явища, як утопія, є настільки багатого та різноманітного, що, за словами І. Шестакової, можна вести мову про цілий напрямок думки, який можна назвати утопіологією. У численних дослідженнях розглядаються історичні, феноменологічні, соціологічні аспекти: від історичних етапів розвитку утопії до спроби розкрити її сутність та головні функції, значення як для окремої особи, так і для суспільства в цілому. Серед усього відомих дослідників утопії в соціально-філософському аспекті можна назвати Е. Блоха, П. Рікьора, Г. Маркузе, Ф. Аінсу, К. Мангайма. Серед російських дослідників можна виділити В. Шестакова, І. Шестакову, М. Шадурського, О. Фрейденберг, Е. Баталова, Ю. Чернишова. Одним із перших, хто почав розглядати взаємовідношення соціального міфу та утопії, був французький філософ Ж. Сорель. Для нього є характерним протиставлення соціального міфу як області ідеального та утопії як однієї із форм ідеології. Прихильником подібних поглядів є і Карл Мангайм, який висловив свій погляд на утопію у знаменитій книзі «Ідеологія і утопія», де він ці два поняття, так, як і Сорель, зближує, а не розрізняє. Подібний підхід не є поодиноким у науковій думці, зокрема це проілюстровано матеріалами збірки міжнародної конференції, що відбулась у місті Санкт-Петербург у 2002 році, «Образ раю від міфу до утопії». Такий підхід, на нашу думку, базується на традиційному розумінні міфу та міфологеми на протигагу постмодерним та постструктуралістським підходам, що значно розширюють область міфічного, включаючи і сучасні культурні коди, зокрема рекламу як різновид міфу. Але якщо дотримуватись іншого підходу, який веде свою історію від компаративного аналізу М. Вебера аж до Р. Барта, П. Рікьора, М. Еліаде, то міф і утопія мають багато спільного власне в точці соціального очікування.

Формування цілей статті (постановка завдання).

Метою даної статті є аналіз взаємозв'язків соціальної міфології та утопії. *Об'єктом* нашого дослідження є утопія як прояв соціально-філософської думки. *Предметом* є взаємозв'язки та відношення між утопією та міфом, які проявляються у категоріях рівності, справедливості та щастя.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів.

Слово «утопія» перекладають, як правило, дослівно, що звучить «місце, якого нема». Але є й інший, менш відомий переклад, де утопія – це «благословенна країна». У першому випадку акцент робиться на грецьких словах «σι», що означає заперечну частку, і «τορος», що перекладають як «місце». У другому випадку походження слова пояснюють утворенням двох слів «ευ» (благо) і topos (місце), тобто благословенне місце, країна, де панує справедливий суспільний устрій. Автором терміну вважають Томаса Мора. За словами І. Шестакової [11], Т. Мор свідомо хотів уникнути однозначності тлумачення, використовуючи гру слів. Таке значення відразу відсилає нас до філософського концепту «утопії», що означає: «таке прекрасне місце, що його немає», або навпаки: «щого місця немає, тому воно таке